

УКРАЇНА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (друга половина 1940-х — перша половина 1950-х років)

Унаслідок Другої світової війни економічний потенціал України зазнав великих матеріальних втрат. За підрахунками Надзвичайної державної комісії в ході військових дій та гітлерівської окупації на території республіки було зруйновано 16 тис. промислових підприємств, 27910 колгоспів, 872 радгоспи, 1300 МТС, 882 шахти Донечького вугільного басейну, виведено з ладу 10 магістральних залізниць, вивезено

**ВІДБУДУЄМ І РОЗВИНЕМО
ВАЖКУ ІНДУСТРІЮ-
ОСНОВУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ НАШОЇ КРАЇНИ**

*“Відбудуєм і розвинемо важку індустрію —
основу незалежності нашої країни”.*
Радянський агітаційний плакат.
Художник Федір Самусев, 1946 р.

до Німеччини 3,9 млн. голів рогатої худоби, мільйони тонн зерна, на руїни перетворено 714 міст і селищ міського типу, понад 28 тис. сіл. Демографічні втрати становили майже чверть загальної чисельності населення. У горнилі війни загинуло від 8 до 10 млн. мешканців України, 2,4 млн. осіб вивезено до Німеччини.

Реконструкція зруйнованого війною господарства УРСР розпочалась одразу після відступу німецьких військ. Програму відновлення економіки визволених районів визначала постанова Раднаркому СРСР “Про невідкладні заходи по відбудові народного господарства в районах визволених від німецько-фашистської окупації” (серпень 1943 р.). Оскільки оборонна промисловість країни гостро потребувала великої кількості палива й металу, то найбільше уваги і зусиль керівництвом республіки докладалося до відновлення вугільно-металургійного комплексу. У 1945 р. розпочалась відбудова великих підприємств металургії — “Азовсталь”, “Запоріжсталь”, Макіївського, Криворізького, Єнакіївського заводів. За три місяця після звільнення східних областей України введено в дію 123 великих і 506 дрібних шахт Донбасу, що давали 18% довоєнного видобутку. Восени 1945 р. поновив роботу Харківський тракторний завод.

Уже влітку 1945 р., коли розгорнулася демобілізація воїнів з Радянської армії, вдалося дещо ліквідувати нестачу трудових ресурсів і кваліфікованих спеціалістів (до кінця 1946 р. на виробництво повернулося 1,8 млн. колишніх фронтників). Наприкінці 1945 р.

Відновлювальні роботи на Дніпрогесі ім. В. Леніна. Запоріжжя, січень 1945 р.

було відновлено третину довоєнного індустріального потенціалу республіки.

На рубежі 1945—1946 рр. проводилася реорганізація органів управління господарством. Зокрема, було ліквідовано ряд союзних наркоматів важкої промисловості, а натомість утворено наркомати транспортного, сільськогосподарського машинобудування та приладобудування. З метою поліпшення механізму командно-адміністративного уп-

равління господарством у березні 1946 р. Верховна Рада УРСР ухвалила указ про перетворення Ради народних комісарів УРСР у Раду міністрів УРСР.

Плани щодо подальшого промислового розвитку України були відображені в “Законі про п'ятирічний план відбудови й розвитку народного господарства Української РСР на 1946—1950 рр.”, прийнятому в серпні 1946 р. VIII сесією Верховної Ради УРСР. За четвертим п'ятирічним планом політичне керівництво країни не передбачало відновлення в усьому обсязі передвоєнної ролі УРСР у народногосподарському комплексі Радянського Союзу. Згідно з контрольними показниками, визначеними союзним планом, українська економіка отримувала лише 15% всесоюзних капіталовкладень, тоді як на УРСР випало 42% усіх матеріальних втрат СРСР у війні. Основне завдання першої післявоєнної п'ятирічки вбачалося в

“Повоєнний суботник у Києві”. Художник Володимир Масик, 1970—1972 рр.

ЗМІСТ

УКРАЇНА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (1946–1953 рр.)	8
УКРАЇНА В ДОБУ “ВІДЛИГИ” (1953–1964 рр.)	60
УКРАЇНА В ДОБУ “ЗАСТОЮ” (1965–1985 рр.)	114
УКРАЇНА В ДОБУ “ПЕРЕБУДОВИ” (1985–1991 рр.)	168
НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА (1991–2011 рр.)	210
ЛІТЕРАТУРА	504
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	507